

ingediend op **19-A** (2022-2023) – Nr. 6
20 juni 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Philippe Muyters en Arnout Coel

over het ontwerp van decreet

houdende aanpassing van de uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2023

Documenten in het dossier:

- 19-A** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2: Amendement + Erratum
 - Nr. 3-A t.e.m. D: Verslag aan de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
 - Nr. 4 en 5: Amendementen
- 18** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 17** (2022-2023) – Nr. 1: Algemene toelichting
- 20-A** (2022-2023) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de aanpassing van de begroting
- 1699** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van programmadecreet

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Veerle Geerinckx, Sarah Smeyers, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Stijn De Roo, Sofie Mertens;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Thijs Verbeurgt.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Inleiding	5
1.	Algemene informatie	5
2.	Beslissing Uitgebreid Bureau van 22 mei 2023.....	6
II.	Bespreking op 23 mei 2023.....	6
1.	Toelichting door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed bij de begrotingsontwerpen.....	6
1.1.	BA light	6
1.2.	Parameters BA2023	7
1.3.	Raming van de ontvangsten	7
1.4.	Grootste uitgavenverschuivingen in de BA2023.....	9
2.	Toelichting door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed bij het ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023.....	12
3.	Bespreking.....	12
III.	Bespreking op 30 mei 2023.....	13
1.	Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management	13
1.1.	Inleiding	13
1.2.	De beleidsvelden Ondersteuning Vlaamse Regering en Rampenschade	13
1.3.	De beleidsvelden Digitalisering en Facilitair Management	13
1.4.	Wijzigingen in de apparaatskredieten, begrotingsprogramma's zonder beleidsveld en de provisies en beleidsveldoverschrijdende thema's	14
2.	Bespreking.....	14

IV.	Bespreking op 6 juni 2023	15
1.	Toelichting door raadsheer Jan Debucquoy van het Rekenhof	15
1.1.	Voorwaarden BA light	15
1.2.	Nieuwe ontwikkelingen in het Europese begrotingskader	15
1.3.	Evolutie van de Vlaamse overheidsschuld.....	17
2.	Repliek door minister Matthias Diependaele	17
3.	Bespreking.....	18
3.1.	Tussenkomst van Philippe Muyters	18
3.2.	Tussenkomst van Anke Van dermeersch	18
3.3.	Tussenkomst van Maurits Vande Reyde	22
3.4.	Tussenkomst van Björn Rzoska.....	22
3.5.	Tussenkomst van Thijs Verbeurgt	23
3.6.	Tussenkomst van Peter Van Rompuy	23
3.7.	Repliek van Lieven Tydgat, eerste auditeur-revisor Rekenhof ...	24
3.8.	Repliek van raadsheer Jan Debucquoy	24
3.9.	Repliek van minister Matthias Diependaele	26
V.	Bespreking op 13 juni 2023.....	28
1.	Toelichting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.....	28
2.	Bespreking.....	28
VI.	Bespreking op 20 juni 2023.....	29
1.	Inleiding	29
2.	Akteneming van de krachtlijnen van de verslagen van de verschillende bevoegde commissies (<i>Regl. VI.Parl., artikel 66, 2</i>)	29
3.	Voortzetting van de bespreking, artikelsgewijze besprekingen en stemmingen	30
3.1.	Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (<i>Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1</i>)	30
3.2.	Ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (<i>Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1</i>).....	30
3.3.	Ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 (<i>Parl.St. VI.Parl. 2022-23, 1699/1</i>).	32
	Gebruikte afkortingen	33

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamparlement.be

I. Inleiding

1. Algemene informatie

Op 23 en 30 mei en op 6, 13 en 20 juni 2023 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie de ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 in aanwezigheid van:

- Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management;
- Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme;
- Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed;
- een delegatie van het Rekenhof onder leiding van raadsheer Jan Debucquoy.

Naast de vergaderingen werd in de mogelijkheid voorzien om via een schriftelijke procedure technische en meer gedetailleerde vragen te stellen aan de bevoegde ministers. Aangezien de Vlaamse volksvertegenwoordigers voorafgaand aan de vergadering al over de antwoorden op die vragen beschikken, worden de vergaderingen zelf ontlast van die vragen en antwoorden en kan het debat over de beleidskeuzes met meer kennis van zaken worden gevoerd.

De resultaten van de schriftelijke procedure met minister-president Jan Jambon en die van de schriftelijke procedure met minister Matthias Diependaele worden respectievelijk als elektronische bijlage 2 en 3 opgenomen op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

Traditioneel reageert de Vlaamse Regering ook schriftelijk op het rapport van het Rekenhof. Die repliek wordt als bijlage 5 opgenomen op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

In het kader van de besprekingen werden ook andere parlementaire documenten samen met de begrotingsaanpassing behandeld. Hierna volgt de oplistings van de besproken parlementaire documenten.

Begrotingsdecreten voor de begrotingsaanpassing 2023:

- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1*);
- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1*);
- het ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 1699/1*). De commissie besprak hoofdstuk 1. Algemeen, hoofdstuk 5. Vangnetbepaling ontbrekende CO₂-waarden volgens WLTP en hoofdstuk 6. Inwerkingtreding.

Toelichtingen bij de begroting:

- de algemene toelichting bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 17/1*).

Het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 20-A/1*).

2. Beslissing Uitgebreid Bureau van 22 mei 2023

“Het Uitgebreid Bureau nam kennis van het voorgestelde tijdschema voor de bespreking van de aanpassing van de begroting 2023 (begrotingsontwerpen en ontwerp van programmadecreet), met dien verstande dat de toelichting van het ontwerp van programmadecreet BA 2023 al op 23 mei 2023 kon gebeuren, en besliste eenparig:

- de voorgestelde opsplitsing van het ontwerp van programmadecreet BA 2023 over de verschillende bevoegde commissies goed te keuren; in deze commissies wordt eveneens het ontwerp van uitgavendecreet BA 2023, conform de voorgestelde opsplitsing, behandeld;
- het ontwerp van uitgavendecreet BA 2023 voor het overige niet over de andere commissies op te splitsen maar te behandelen in de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie; deze commissie kan evenwel het advies van de bevoegde vakcommissies inwinnen.

De commissies die naast deze commissie over de begrotingsaanpassing hebben vergaderd zijn dan ook de commissies:

- Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media;
- Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed;
- Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie;
- Commissie voor Onderwijs.”

Deze commissie heeft op 30 mei 2023 beslist geen adviezen bij de bevoegde vakcommissies in te winnen.

II. Bespreking op 23 mei 2023

Op 23 mei 2023 werden volgende parlementaire documenten besproken:

- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1);
- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1);
- de algemene toelichting bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 17/1);
- het ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1699/1). De commissie besprak:
 - hoofdstuk 1. Algemeen;
 - hoofdstuk 5. Vangnetbepaling ontbrekende CO₂-waarden volgens WLTP;
 - hoofdstuk 6. Inwerkingtreding.

1. Toelichting door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed bij de begrotingsontwerpen

Minister *Matthias Diependaele* geeft toelichting bij de begrotingsaanpassing 2023 en maakt daarbij gebruik van een presentatie die als bijlage 1 is opgenomen op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

1.1. BA light

Minister Matthias Diependaele licht de ontwerpen toe, en begint met te herinneren aan het doel van de zogeheten BA light, die meer aandacht voor de prestatiebegroting wil genereren en een nauwere aansluiting tussen de bespreking van de

begrotingsaanpassing 2023 enerzijds en de bespreking van de begrotingsuitvoering 2022 anderzijds.

Daarom is de BA2023 hoofdzakelijk een begrotingstechnische oefening geworden met de focus op de actualisaties en aanpassingen die nodig zijn om een correct beeld te geven van de Vlaamse begroting, zonder nieuwe brede beleidsenveloppes.

Concreet betekent dat geen technische bilaterales of triages, een latere indiening van de voorstellen van de verschillende administraties op een moment dat de uitvoering 2022 ook beschikbaar is, maar dat enkel budgetneutrale compensaties mogelijk waren, naast het actualiseren van de open-endregelingen (die een belangrijke budgettaire impact kunnen hebben) en een aantal top-downaanpassingen.

Van die top-downaanpassingen geeft hij als voorbeelden het actualiseren van de ontvangsten op basis van de macro-economische parameters, de herziening van de indexatie en de economische groei. Hij onderstreept nogmaals dat er geen nieuw beleid zit in wat voorligt.

1.2. Parameters BA2023

Bij de parameters vermeldt hij als belangrijkste de afkoeling van de inflatie, die hij illustreert met een tabel. Na het uitbreken van de coronapandemie in 2020 met een opeenvolging van lockdowns, kende de economie een fors herstel in 2021 (met een groei van het bbp van 6,1 procent). Het daaropvolgende jaar 2022 werd gekenmerkt door torenhoge inflatie, waarvoor verschillende factoren verantwoordelijk waren. De minister noemt de verstoorde aanvoerketens als gevolg van covid (voornamelijk in China), de inval van Rusland in Oekraïne, en de hogere energieprijzen die daarvan het gevolg waren en die op zich weer de aanzet waren voor de tweederonde-effecten op de inflatie.

In 2023 lijkt de rust voor de inflatie stilaan terug te keren. Getuigen daarvan zijn de opeenvolgende ramingen van de inflatie 2023, die een duidelijk neerwaartse trend vertonen.

1.3. Raming van de ontvangsten

1.3.1. BFW

Voor de ontvangsten gaat de regering uit van de verwachtingen van het Federaal Planbureau, opgenomen in de Economische Begroting van 16 februari 2023, met een groeiverwachting van 1 procent en een inflatie van 4,5 procent in 2023. De Vlaamse Regering moet die inschatting van het Planbureau gebruiken. Ook de Federale Regering zal haar gebruiken voor de berekening van de BFW-dotaties aan gemeenschappen en gewesten. Die cijfers moeten het spiegelbeeld vormen van de bedragen die de gemeenschappen en gewesten samen in hun middelenbegrotingen ter zake inschrijven.

Begin mei 2023 werden door het Federaal Planbureau geactualiseerde inflatievooruitzichten gepubliceerd waarin het nationale indexcijfer van de consumptieprijzen verder krimpt naar 3,9 procent in 2023. Er treedt met andere woorden een verdere afkoeling van de inflatie op. Die actualisatie van mei 2023 is in de voorliggende begrotingsaanpassing 2023 echter niet gebruikt, noch voor de ontvangsten, noch voor de uitgaven. De impact van de geactualiseerde inflatievooruitzichten op de dotaties uit de Bijzondere Financieringswet is negatief en die minderinkomsten worden voor 2023 op 183,9 miljoen euro geraamd. In principe zal dat bedrag in 2024 ingehouden worden op de dotaties.

Daarop gaat de minister in op de ontvangsten, waarbij hij de grootste wijzigingen vermeldt. De daling van de ontvangsten wordt in belangrijke mate verklaard door de gewestbelastingen. Binnen die categorie van ontvangsten wordt vooral de raming van het verkooprecht negatief bijgesteld (min 424 miljoen euro) ten gevolge van de afkoeling van de vastgoedmarkt – die afkoeling is overigens niet zo slecht voor kopers na de hevige stijging van de huizenprijzen de laatste jaren, al is zij minder interessant voor de begroting.

De daling van de ontvangsten uit de Bijzondere Financieringswet is eerder beperkt (min 23 miljoen euro). Wat enerzijds de dotaties betreft, wordt een de daling verwacht van 144 miljoen euro. Die wordt verklaard door de vertraging van de inflatie die zich in 2023 manifesteert. Wat anderzijds de bruto-opcentiemen betreft, wordt een toename verwacht van 121 miljoen euro. Die is vooral het gevolg van een positieve bijstelling van de inkomensvorming in 2021 met spill-overeffect naar inkomstenjaar 2022 (= aanslagjaar 2023).

1.3.2. Ontvangsten van instellingen en andere ontvangsten

De bijstelling van de ontvangsten van de instellingen en van de andere ontvangsten is positief, respectievelijk 176 en 47 miljoen euro. Bij de instellingen zijn het vooral de ontvangsten van de universiteiten en hogescholen (plus 147 miljoen euro) die naar boven worden bijgesteld. Bij de andere ontvangsten zijn het vooral de renteontvangsten (plus 41 miljoen euro).

1.3.3. Gewestbelastingen

Dia 5 illustreert de ontvangsten uit de gewestbelastingen, gerangschikt volgens de procentuele afwijking ten opzichte van de begrotingsopmaak. De minister overloopt de voornaamste in plus:

- De ontvangsten uit de schenkbelasting worden op 479,2 miljoen euro geraamd. Dat is 48,5 miljoen euro meer dan bij de begrotingsopmaak. De toename situeert zich zowel bij de roerende als bij de onroerende schenkingen. Er wordt rekening gehouden met een toename van het aantal schenkingen met 2 procent ten opzichte van 2022.
- De ontvangsten uit de erfbelasting worden op bijna 1,7 miljard euro geraamd of 37 miljoen euro meer dan voorzien bij de begrotingsopmaak. Het aantal overlijdens lag eind 2022 hoger dan verwacht. Het aantal verwachte overlijdens in 2023 wordt ten opzichte van de begrotingsopmaak neerwaarts bijgesteld om rekening te houden met de oversterfte in 2022. Over de twee jaar heen wordt uitgegaan van een kleine tweeduizend extra overlijdens in vergelijking met de raming van de begrotingsopmaak 2023.

De voornaamste gewestbelastingen die dalen in vergelijking met de begrotingsopmaak 2023 zijn de volgende:

- De ontvangsten uit de jaarlijkse verkeersbelasting worden geraamd op 1171,5 miljoen euro of een kleine 25 miljoen euro minder dan bij de begrotingsopmaak. Dat is in eerste plaats vanwege de lagere inflatie. Het aantal te belasten voertuigen wordt constant gehouden op het niveau van 2022. Het effect van de vergroening van het wagenpark wordt voor 2023 geraamd op min 2,8 procent. Bij de begrotingsopmaak werd nog uitgegaan van min 2 procent.
- De raming van de ontvangsten uit het verkooprecht bedraagt een kleine 2,5 miljard euro, dat is 423,8 miljoen euro minder dan bij begrotingsopmaak. Er wordt in de BA2023 uitgegaan van een daling van het aantal akten met 10 procent ten opzichte van 2022. Ten opzichte van de BO2023 ligt het aantal akten 7 procent lager. Er wordt net als bij de begrotingsopmaak 2023 rekening gehouden met constante prijzen ten opzichte van 2022. Het gemiddelde tarief wordt ingeschat op 5,1 procent. Bij de BO werd uitgegaan van een gemiddeld tarief van 5,6 procent. De stijgende rente heeft vooral bij het investerings-

vastgoed gezorgd voor een daling van het aantal transacties. Volgens de minister is de regering voldoende voorzichtig met de raming die voorligt.

1.4. Grootste uitgavenverschuivingen in de BA2023

1.4.1. Globaal

Omdat de BA2023 mogelijk niet wordt besproken in elke commissie, geeft hij op de volgende dia's commentaar op de grootste wijzigingen die de evolutie in de uitgaven verklaren. Bij de begrotingsaanpassing 2023 stijgen de geconsolideerde vastleggingskredieten met bijna 1,252 miljard euro en de geconsolideerde vereffeningskredieten met 227,7 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2023.

De stijging van de vastleggingskredieten is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de toename van de vastleggingskredieten van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel voor de bouw van de Oosterweelverbinding. De vastleggingskredieten van BAM nemen toe met ruim 1 miljard euro ten opzichte van de BO. De toename van de hoofdwerken met een klein miljard euro is vrijwel volledig toe te wijzen aan indexeffecten. Die toename valt zoals bekend buiten de norm, maar wordt wel opgevangen binnen het financieel model van Lantis.

1.4.2. Inflatie en indexprovisie

De indexprovisie gaat met ruim één miljard euro aan VAK/VEK naar beneden. Dat bedrag van ruim één miljard euro is de delta op het begrotingsartikel van de indexprovisie. Het op kruissnelheid brengen van de spilindexoverschrijding van november 2022 resulteert in bijstellingen op de loonartikelen van de verschillende entiteiten, die worden geduid op de volgende dia's.

De voornaamste reden waarom de toename aan uitgavenzijde beperkt is, wordt gevormd door de inflatie. De gewijzigde inflatieparameters hebben een impact op de uitgaven. De regering houdt daarbij rekening met de inflatieparameters van het Federaal Planbureau van 4 april 2023. Bij de begrotingsopmaak 2023 werden verschillende overschrijdingen van de spilindex vertaald in de betrokken loonkredieten, met name de overschrijdingen van december 2021, februari 2022, april 2022, juli 2022 en oktober 2022.

Verder voorzag het Federaal Planbureau destijds nog overschrijdingen in december 2022, februari 2023 en juli 2023. Voor die overschrijdingen werd in de nodige kredieten voorzien op de indexprovisie. De bij BO2023 verwachte overschrijding van december 2022 heeft zich uiteindelijk al gerealiseerd in november 2022, met een aanpassing van de sociale uitkeringen tot gevolg in december 2022 en van de lonen in januari 2023. Nadien is de inflatie vertraagd.

Om het effect van de overschrijding van de spilindex van november 2022 door te vertalen naar de departementen en de instellingen, worden bij de BA2023 de loonkredieten op de betrokken begrotingsartikelen die het systeem van de spilindex volgen, met 2 procent verhoogd. Het gaat om een impact van 536,6 miljoen euro VAK en VEK. Dat is weliswaar exclusief de 7,7 miljoen euro VAK en VEK op ESR 8-kredieten, omdat die geen impact heeft op het ESR-vorderingensaldo.

Om het genoemde effect op te vangen zijn er in hoofdzaak twee mechanismen, met als eerste de toepassing van het algemene indexatieprincipe. Vanuit de indexprovisie worden, na effectieve overschrijding van de spilindex, de benodigde kredieten herverdeeld naar de relevante begrotingsartikelen om de indexering van de lonen op te vangen. De grote meerderheid van de loonkredieten volgt dat principe. Het gaat om 135,3 miljoen euro VAK en VEK bij BA2023, wat een daling is van de

indexprovisie met ruim 1 miljard euro VAK en VEK. Die daling is het gecombineerde effect van enerzijds de overschrijding van november 2022 die op kruissnelheid wordt gebracht bij de BA2023 (en bij de BO2023 nog voorzien was op de indexprovisie) en anderzijds de verwachte inflatie, die is gedaald.

Het tweede mechanisme is de indexatie volgens de gezondheidsindex. In dat geval wordt de index berekend aan de hand van de gezondheidsindex. De verwachte evolutie daarvan over 2023 daalt van 7 procent naar 4,6 procent. Daardoor dalen de werkingskredieten die een uitzondering genieten op de algemene niet-indexatie van de niet-loonkredieten in de huidige zittingsperiode en de loonkredieten die de spilindex niet volgen, met 37,9 miljoen euro VAK en 32,8 miljoen euro VEK.

De gedetailleerde impact op de verschillende begrotingsartikelen van de toename van de index is terug te vinden in bijlage 6 van de algemene toelichting.

1.4.3. REPowerEU

Wat de uitgaven in het kader van REPowerEU betreft, legt hij uit dat het Europees Parlement en de Raad van de EU de RRF-verordening gewijzigd hebben in het kader van het REPowerEU-initiatief.

Krachtens de gewijzigde verordening (de REPowerEU-verordening) komt België in aanmerking voor 281.716.188 euro aan REPowerEU-subsidies. Op het Overlegcomité van 15 maart 2023 werd de RRF-verdeelsleutel bevestigd en werd overeengekomen dezelfde verdeelsleutel toe te passen voor de verdeling van REPowerEU-subsidies. Conform die verdeelsleutel zal Vlaanderen 107,2 miljoen euro ontvangen.

Bovenop de verdeling van de hierboven vermelde REPowerEU-middelen heeft Vlaanderen ook 100,8 miljoen euro getransfereerd vanuit de Brexit Adjustment Reserve. In totaal heeft Vlaanderen dus 208 miljoen euro ter beschikking voor zijn aandeel in het REPowerEU-hoofdstuk. Dat bedrag wordt in VAK ingeschreven op de nieuwe REPowerEU-provisie. In 2023 wordt maximaal 10 procent vereffeningen verwacht of 20,8 miljoen euro VEK. De financiering vanuit de REPowerEU-provisie zal gebeuren in functie van de uitvoering en voortgang van de projecten. Indien opportuun zal er één herverdeling plaatsvinden in 2023.

1.4.4. Uitgaven relanceplan Vlaamse Veerkracht

In uitvoering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht wordt een vereffening geraamd van 1,109 miljard euro, wat 31,8 miljoen euro minder is dan de VEK-kredietraming bij de BO2023.

1.4.5. Oekraïne

Wat Oekraïne betreft wordt een provisie ingeschreven van 225 miljoen euro (VAK/VEK) voor de aanpak van die crisis. Dat is 60 miljoen euro meer dan bij de BO2023. In bijlage 8 van de algemene toelichting vindt men bijkomende informatie over de berekening en de gebruikte methodologie.

1.4.6. Open-enduitgaven

Daarnaast wordt ook voor de open-endkostendrijvers een raming opgenomen, die rechtstreeks is toegevoegd aan de begrotingsartikelen in kwestie.

1.4.7. Oosterweel

Vervolgens besteedt de minister aandacht aan de grote aanpassingen in de uitgavenbegroting. Wat de VAK van Oosterweel betreft, is er sprake van een toename van de kostprijs van de hoofdwerken met 949,3 miljoen euro, die vrijwel volledig toe te wijzen is aan indexeffecten en waarbij hij herhaalt dat die worden opgevangen binnen het financieel model.

Verder is er een toename van de voorbereidende werken met 93,6 miljoen euro die het gevolg is van de integratie in het financieel model van de saneringskosten voor PFAS (plus 75 miljoen euro) en de onderbouw op de rechteroever, met bijhorende studiekosten (plus 11 miljoen euro).

Naast de impact van de indexevolutie leidt ook de integratie van de werkingskosten voor de leefbaarheidsprojecten in het financieel model tot extra beleidsuitgaven (plus 4,1 miljoen euro). De beleidsuitgaven voor niet-Oosterweelgerelateerde projecten en met name de fluctuerende aanwending van de middelen voor minder hinder en verkeersveiligheid dalen dan weer met 5,8 miljoen euro.

Wat VEK betreft, stijgen de hoofdwerken met 140,3 miljoen euro, waarbij ook de inkanteling van de onderbouw Rechteroever vanuit de leefbaarheidsprojecten naar de hoofdwerken een impact heeft. Die voor de voorbereidende werken nemen toe met een kleine 95 miljoen euro. Die voor de werkingskosten stijgen met 4,1 miljoen euro, terwijl die voor de flankerende maatregelen dalen met 49,3 miljoen euro, grotendeels te verklaren door de inkanteling van onderbouw Rechteroever in de hoofdwerken, en die voor de niet-Oosterweelgerelateerde projecten met 4,4 miljoen euro.

1.4.8. Evolutie van het vorderingensaldo

Het vorderingensaldo van de Vlaamse overheid bedroeg min 2,92 miljard euro bij de BO2023 en bedraagt min 3,07 miljard euro bij de BA2023. In het kader van de toetsing aan de evenwichtsdoelstelling bedroeg het begrotingsresultaat min 1,94 miljard euro bij BO2023 en bedraagt min 1,97 miljard euro bij BA2023. Het verschil in evolutie tussen beide saldi is, zoals is te zien op dia 13, grotendeels te wijten aan Oosterweel.

Hoewel er enkele serieuze wijzigingen zijn, is het resultaat van de technische aanpassing van de begroting 2023 gelijkaardig aan de initiële begroting. Er zit slechts een afwijking van 0,05 procent op. De begroting blijft dus op koers, besluit de minister, ondanks de tegenvaller in de gewestbelastingen.

1.4.9. Schuldevolutie

In 2022 is de schuld minder drastisch gestegen dan gevreesd. Niettemin is de stijging in 2022 nog zeer groot, met 3 miljard euro tegenover de 5,6 miljard euro voorzien in de begrotingsaanpassing 2022.

In 2023 houdt de regering in haar begroting weer rekening met een aanzienlijke stijging van de schuld: plus 5,1 miljard euro. Dat is gigantisch en de minister hoopt dan ook ten eerste dat hij ook in 2024 zal kunnen melden dat de toename van de schuld beter is meegevallen in 2023 dan vandaag wordt gevreesd.

De redenen waarom de schuld zo hard stijgt in 2023, zijn dezelfde gebleven als bij de begrotingsopmaak 2023. Het begrotingstekort blijft hoog met 2,5 miljard euro. De provisie leningen in het kader van de Oekraïne-crisis belooft 1 miljard euro. De relance is goed voor 314 miljoen euro. De minister wijst er daarbij op dat die cijfers afwijken van de begrotingscijfers, omdat het over kasuitgaven gaat en niet over

aanrekenbare begrotingsuitgaven. Alle andere noden, van sociale huisvesting over Schoolinvest tot verschillende deelnemingen en kredietverleningen, zorgen voor het gros van de schuldtoename: 1,8 miljard euro.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2023 is er de positieve impact van de interne financieringen. Door de sterk gestegen rentevoeten zijn er in de eerste maanden van 2023 meer beleggingen van ESR-geconsolideerde entiteiten in Vlaams papier. De verwachting is dat er 0,5 miljard euro extra belegd zal worden in 2023, wat een positieve impact heeft op de schuld.

2. Toelichting door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed bij het ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023

Minister Matthias Diependaele licht het ontwerp toe, waarvan twee artikelen de bevoegdheid Financiën en Begroting van de minister betreffen.

Sinds 1 januari 2021 wordt voor de berekening van de jaarlijkse verkeersbelasting en de belasting op de inverkeerstelling de CO₂-waarde gemeten volgens de WLTP-methode. Omdat de berekeningswijze van de huidige vangnetbepaling gebaseerd is op de CO₂-uitstoot die van toepassing was voor de invoering van de WLTP-methode, worden formules en tabel aangepast.

Als de CO₂-uitstoot, gemeten volgens de WLTP-methode, onbekend is, wordt hij afgeleid uit de overige gegevens. Voor de voertuigen die nog onder het toepassingsgebied vallen van voor de WLTP-wijzigingen, blijft de oude vangnetbepaling van kracht.

Er is een licht positieve budgettaire impact, gezien de Vlaamse Belastingdienst in de gevallen waarin de CO₂-waarde ontbreekt, momenteel geen belastingen kan heffen. In totaal gaat het sinds 1 januari 2021 over ruim zeventhonderd gevallen.

3. Bespreking

Er werden geen tussenkomsten gehouden door de commissieleden.

III. Bespreking op 30 mei 2023

Op 30 mei 2023 werden volgende parlementaire documenten besproken:

- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1*);
- de algemene toelichting bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 17/1*).

1. Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

1.1. Inleiding

Minister-president *Jan Jambon* legt uit dat evenals vorig jaar de begrotingsaanpassing 2023 een begrotingstechnische invulling heeft gekregen.

Hiermee geeft de Vlaamse Regering uitvoering aan de door het parlement en het Rekenhof gevraagde bijstelling van het begrotingsproces. Die invulling ligt ook in lijn met de filosofie van een prestatiegeïnformeerde begroting en legt de focus op de actualisaties en aanpassingen die nodig zijn om een correct beeld te geven van de Vlaamse begroting. Daarom omvat de aanpassing geen nieuwe brede beleidsontwikkelingen.

Dat verklaart ook waarom er tijdens deze begrotingsronde geen gedetailleerde beleids- en begrotingstoelichtingen zijn. De algemene toelichting is daarom aangevuld met informatie over de begrotingstechnische bijstellingen.

De minister-president overloopt de voornaamste bijstellingen en de grotere compensatie.

1.2. De beleidsvelden Ondersteuning Vlaamse Regering en Rampenschade

Voor het eerste beleidsveld zijn er twee compensaties:

- een eenmalige overdracht van 200.000 euro van begrotingsartikel 'bestuurskrachtige en transparante overheid' naar de werkingstoelage van de vzw Kazerne Dossin voor het opvangen van extra budgetnoden;
- vanuit het werkingsartikel Flanders Technology & Innovation vertrekken compensaties ingevolge de prefinanciering van opstartkosten gemaakt in 2022 en begin 2023.

Voor het beleidsveld Rampenschade is er geen enkele wijziging.

1.3. De beleidsvelden Digitalisering en Facilitair Management

Op het vlak van de compensaties betreft de grootste compensatie een zuivere technische verschuiving. Het gaat meer bepaald om een compensatie van 765.000 euro van een artikel voor 'Werking en Toelagen' (WT) naar een artikel voor 'Interne Stromen' (IS) doordat het Vlaams Datanutsbedrijf binnen de consolidatie komt. Voor die instelling wordt voor het eerst een begroting ingediend.

Zowel de energie- als de huurkredieten van het agentschap Facilitair Bedrijf wijzigen tijdens deze begrotingsaanpassing op basis van een nieuwe zerobasedraming. Een dergelijke actualisatie van de raming was er ook vorig jaar bij de begrotingsaanpassing 2022.

De energiekredieten dalen met 3,287 miljoen euro en dat zowel voor de vastleggings- als voor de vereffeningskredieten. Daarbij merkt de minister-president op dat die daling niet louter een verlaging is door de zerobasedraming maar dat er door de volatiliteit van de prijzen voorzichtigheidshalve gerekend is met een marge van 5 procent.

De huurkredieten stijgen met 6,887 miljoen euro in VAK en VEK.

Ten gevolge van een update van de businesscase voor het Belpairegebouw nemen de kredieten op begrotingsartikel SH0-1SKA2PA-WT eenmalig toe met 4,776 miljoen euro in VAK en 1 miljoen euro in VEK. Die kosten zijn nodig opdat talrijke Vlaamse overheidsmedewerkers eind dit jaar hun intrek kunnen nemen in dat unieke, integraal toegankelijke, duurzame én in belangrijke mate circulaire gebouw.

Ten slotte is er nog een nieuw artikel in het uitgavendecreet. Dankzij artikel 60 wordt een oplossing geboden voor het meubilair bij (her)huisvestingen en inkantelingen van vastgoed. Bij entiteiten met rechtspersoonlijkheid wordt in die gevallen het meubilair kosteloos overgedragen aan het agentschap Facilitair Bedrijf.

1.4. Wijzigingen in de apparaatskredieten, begrotingsprogramma's zonder beleidsveld en de provisies en beleidsveldoverschrijdende thema's

Naast de indexatie van de loonkredieten worden de apparaatskredieten van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken eenmalig verhoogd met 378.000 euro, in zowel VAK als VEK, voor de opvolging van de Brexit tijdens de periode van januari 2020 tot en met eind dit jaar. Die uitgaven worden gefinancierd met BAR-middelen en hebben bijgevolg geen impact op het ESR-vorderingensaldo.

Op het provisieartikel voor het Europese voorzitterschap in 2024 wordt het VEK bij de BA2023 met 512.000 euro naar beneden bijgesteld en verschoven naar 2024. Die bijstelling volgt naar aanleiding van een bevraging over het verwachte benodigde VEK bij de betrokken entiteiten. Het totaalbudget gespreid over de jaren 2022 tot en met 2024 bedraagt 25 miljoen euro.

2. Bespreking

Er werden geen tussenkomsten gehouden door de commissieleden.

IV. Bespreking op 6 juni 2023

Op 6 juni 2023 werden de volgende parlementaire documenten besproken:

- het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 20-A/1*);
- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1*);
- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1*);
- de algemene toelichting bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 17/1*).

1. Toelichting door raadsheer Jan Debucquoy van het Rekenhof

Raadsheer *Jan Debucquoy* licht het verslag van het Rekenhof toe. De presentatie is opgenomen als bijlage 4 op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

1.1. Voorwaarden BA light

Om te beginnen heeft het Rekenhof onderzocht of de voorliggende begrotingsaanpassing light voldoet aan de randvoorwaarden die zijn bepaald door het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement. De timing zit alvast juist, want de documenten zijn tien dagen vroeger overgemaakt dan de deadline uit het VCO-decreet.

Een grondige vergelijking van de cijfers met die in de initiële begroting deed het hof vaststellen dat geen nieuw beleid werd geïnitieerd, noch bij de uitgaven, noch bij de ontvangsten, en dat zowel bij het centraal bestuur als bij de rechtspersonen van de Vlaamse Gemeenschap.

De nodige discipline om geen nieuwe initiatieven te financieren werd dus opgebracht, concludeert de raadsheer, wetende dat zulks niet evident is en de maatschappelijke druk soms groot.

Het hof merkt wel op dat de provisie van 208 miljoen euro die is ingeschreven voor de kredieten in het kader van REPowerEU, in de toelichting ten onrechte worden beschreven als ongewijzigd beleid. Het is immers nieuw beleid om Vlaanderen minder afhankelijk te maken van Russische olie en aardgas, al worden de uitgaven wel met Europese middelen gefinancierd en worden ze ook door Europa opgelegd.

Verder bevatten de begrotingsdocumenten alle noodzakelijke informatie en doet er zich geen informatievershraling voor ten aanzien van het Vlaams Parlement. Het Rekenhof is heel tevreden over de omstandige algemene toelichting, die ook rekening houdt met zijn opmerkingen van de voorbije jaren. Het hoopt dat de BA light een blijver wordt.

1.2. Nieuwe ontwikkelingen in het Europese begrotingskader

Vervolgens gaat hij in op de nieuwe ontwikkelingen in het Europese begrotingskader sinds de initiële begroting BO2023 van november vorig jaar. Op 8 maart 2023 besliste de Europese Commissie expliciet dat de 'escapeclausule' niet verlengd wordt na 1 januari 2024.

Vanaf dan wordt het Europese mechanisme van toezicht op de nationale begrotingen onherroepelijk toegepast, in het bestaande dan wel – als het tijdig goedgekeurd is – in het hervormde begrotingskader. In die hervorming zijn inmiddels stappen gezet. De concrete voorstellen van de Commissie zijn al toegelicht aan Raad en Parlement, en wel op 26 april 2023. Men mikt op de afronding van het wetgevende werk voor eind 2023.

Verder heeft de Europese Commissie op 24 mei 2023 aan landen met hoge overheidsschuld en een hoog tekort, waaronder België, aanbevolen de nominale groei van de netto primaire uitgaven te beperken tot maximaal 2 procent.

Volgens de definitie van het vernieuwde begrotingskader gaat het om uitgaven waarop de overheid vat heeft (en dus bijvoorbeeld niet de rente-uitgaven) en die nationaal gefinancierd worden (dus exclusief de uitgaven die Europees gefinancierd worden). Van de andere aanbevelingen die de Commissie op dezelfde datum formuleerde, vindt men een samenvatting in het voorliggende verslag van het Rekenhof.

Belangrijk om weten is ook dat, als er effectief een nieuw begrotingskader is op 1 januari 2024 en de Europese Commissie vaststelt dat België onder de procedure voor buitensporige tekorten valt, ons land binnen de zes maanden een herstelplan, met een concreet pad naar correctie binnen een redelijke termijn, moet opstellen. Extra lastig daarbij is dat het een verkiezingsjaar is. De beslissing van de Europese Commissie over de genoemde buitensporige tekorten zal pas genomen worden in april-mei 2024, nadat zij kennis heeft genomen van de begrotingsresultaten over 2023. Er zijn echter meer en meer signalen dat België onder de procedure zal vallen.

Europa heeft recent nogmaals bevestigd dat het in zijn begrotingstoezicht alleen oordeelt over landen en ook alleen aan landen trajecten oplegt en niet aan deeloverheden. De verdeling moet intern gebeuren, vandaar het grote belang van succesvol overleg. In ons land verloopt dat de laatste jaren echter juist heel moeizaam, wat weinig goeds belooft voor volgend jaar. Het Rekenhof maakt zich daar grote zorgen over, samen met andere begrotingsinstanties. Ook dit jaar zijn gewesten en gemeenschappen er niet in geslaagd tot een akkoord te komen met de federale overheid over het voorgestelde begrotingstraject van het stabiliteitsprogramma, als gevolg waarvan de Hoge Raad van Financiën geen toezicht kan houden, hoewel Europa dat eist.

In kleinere dossiers wordt evenmin vooruitgang geboekt. Zij worden in het verslag opgesomd. Zo is er nog geen akkoord over de plasticbijdrage aan de EU. Die werd in 2023 ten bedrage van 149 miljoen euro betaald door de federale overheid, die evenwel rekent op de bijdragen van de gewesten en daarom de uitgave niet in haar rekeningen of begroting opneemt. Ook over het aandeel van de deelstaten in de uitgaven voor vaccinatie is er nog geen akkoord, noch over de verdeling van de ontvangsten uit de 5G-licenties. Die laatste werden in de federale begroting 2023 opgenomen voor 61,5 miljoen euro zonder er rekening mee te houden dat een deel doorgestort moet worden naar gewesten en gemeenschappen. De totale opbrengst was 1419 miljoen euro voor de hele looptijd van ongeveer twintig jaar, een jaarlijks gemiddelde van ongeveer 70 miljoen euro.

Tot slot in dit verband is er ook nog altijd geen akkoord over het in voorgaande verslagen al toegelichte kaslek. De raadsheer herinnert eraan dat de federale overheid bij de opstart van de zesde staatshervorming 498,4 miljoen euro kasmatig heeft ingehouden bij de doorstorting van de dotaties voor het RIZIV. Het bedrag werd ESR-matig correct verdeeld over gewesten en gemeenschappen maar nog niet effectief gestort.

1.3. Evolutie van de Vlaamse overheidsschuld

De Vlaamse overheidsschuld daalt ten opzichte van de raming van de initiële begroting 2023 met 3,2 miljard euro, wat goed nieuws is, al blijft het nieuwe schuld-cijfer een stuk hoger dan in de voorgaande jaren. De raadsheer rekent voor dat er ten opzichte van de in 2022 gerealiseerde schuld in voorliggende raming een stijging is van ruim 5 miljard euro tot 41,5 miljard euro. Ook het naar beneden herziene cijfer voldoet niet aan de Vlaamse schuldnorm. Het overheidstekort voor 2023 blijft hoog met 3,1 miljard euro. Bij ongewijzigd beleid is er pas weer een evenwicht in 2028.

Daarbij komt een verwachte sterke stijging van de financieringsbehoefte tijdens de bouwfase van Oosterweel, vanaf nu tot 2030-2031. De kredietbehoeften worden nu geraamd op 6,6 miljard euro, een stijging met 3 miljard euro ten opzichte van de raming vorig jaar. De Oosterweelschuld wordt na 2031 zeer traag afgebouwd: in de eerste jaren nauwelijks 13 miljoen euro per jaar, om pas tegen 2070 terugbetaald te zijn. Hij herinnert in dat verband aan de opmerking van het hof tijdens de laatste voortgangsrapportering dat de genoemde financieringsbehoefte onderschat is, omdat men geen rekening hield met de gestegen bouwkosten in 2022 en 2023, wat goed is voor een onderschatting van minstens 10 procent, terwijl bijvoorbeeld het departement MOW en De Lijn in 2022 wel extra kredieten kregen voor diezelfde stijging. De spreker acht het ook bekend dat het Rekenhof vragen heeft bij de optimistische schatting van de toelinkkomsten, wat op zijn beurt twijfels doet rijzen over de tijdige afbouw van de overheidsschuld.

Na de paasvakantie 2023 besliste de Vlaamse Regering om de bestaande krediet-overeenkomst van 3,6 miljard euro te verhogen tot 6 miljard euro inclusief de achtergestelde lening. Maar die verhoging is niet terug te vinden in de begroting, evenmin als de verbintenis van de Vlaamse Regering ten aanzien van Lantis in de vastleggingskredieten. Het is echter niet omdat Oosterweel buiten de begrotingsdoelstelling valt, dat de nodige middelen niet moeten worden begroot of opgenomen in de geconsolideerde rekeningen van de Vlaamse Gemeenschap, waarschuwt de raadsheer. In elk geval tellen de Oosterweelinvesteringen mee bij de berekening van het vorderingensaldo.

Tot slot beveelt het Rekenhof aan om vanaf 2024 de Vlaamse uitgavennormering te implementeren, het liefst al bij de opmaak van de begroting voor dat jaar, of, als dat niet lukt, zeker bij de start van de nieuwe Vlaamse Regering. Gezien de maatschappelijke druk voor meeruitgaven en de druk van de Europese Commissie om de netto-uitgaven tot een nominale stijging van 2 procent te beperken, zal dat veel discipline van de nieuwe Vlaamse Regering vragen.

2. Replik door minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* wijst erop dat voor het eerst geen enkel amendement op de begrotingsontwerpen moet worden ingediend om tegemoet te komen aan de opmerkingen van het Rekenhof, en concludeert dat de Vlaamse begrotingen steeds beter worden, mee dankzij de goede samenwerking met het hof.

Hij dankt in dat verband ook het parlement voor zijn bereidheid om te werken met een BA light, en verzekert dat het de intentie van de regering is om daar in de toekomst mee voort te gaan.

Hij erkent dat de kredieten voor REPowerEU ingaan tegen afspreken over de BA light, maar men moet nu eenmaal laten weten waaraan men dat geld gaat geven, want anders krijgt men het niet.

Hij deelt de bezorgdheid van het Rekenhof met betrekking tot de Europese begrotingsregels, maar het is niet door Vlaanderen dat België in een dergelijk traject geduwd gaat worden. De vraag is aan de andere kant wel in welke mate Vlaanderen mee het slachtoffer daarvan zal worden. De minister vindt dat de andere overheden dezelfde discipline aan de dag moeten leggen als Vlaanderen, wat tot nu toe niet het geval is. Als men de Europese solidariteit in stand wil houden, kan Europa niet anders dan streng optreden, erkent hij. Hij hoopt dat dat ook effectief het geval zal zijn.

De minister bevestigt in dat verband dat het overleg tussen de Belgische overheden zeer moeilijk is. Hij spreekt wel tegen dat er discussie zou zijn over het kaslek met betrekking tot het RIZIV. Men weet dat en geeft toe dat er een fout is gemaakt, die kasmatisch moeten worden aangepakt door het geld over te schrijven. Er is geen impact op de begroting. Over de andere door het Rekenhof genoemde punten zijn er inderdaad wel discussies, waarin de gewesten overigens vaak op dezelfde lijn zitten.

De minister verwijst voor zijn antwoord over Oosterweel naar een antwoord in de schriftelijke procedure (zie bijlage 3).

Over de uitgavennorm bestaat de afspraak om er vanaf de begroting 2025 mee te beginnen, wat een begrotingsdiscipline vergt die de nieuwe bestuursploeg zal moeten waarmaken, wat hij verhoopt. Bij de opmaak van de begroting van volgend jaar zal de huidige Vlaamse Regering wel al aangeven welke richting men daarmee uit wil.

3. Bespreking

3.1. Tussenkost van Philippe Muyters

Philippe Muyters is tevreden dat het Rekenhof bevestigt dat alle randvoorwaarden voor de BA light vervuld zijn, omdat die aanpak de commissie de kans biedt om meer aandacht te hebben voor de begrotingsuitvoering. Hij is ook blij dat de begroting zelf op koers blijft, ondanks significante bijstellingen, want dat is ook nodig. In dat verband hoopt het lid met de minister dat Vlaanderen niet het slachtoffer wordt van het Belgische strafbankje. Zijn andere hoop, dat de Vlaamse discipline inspirerend zou zijn voor anderen, is tot nu toe echter niet vervuld. Hij ondersteunt ook het pleidooi voor de implementatie van de uitgavennorm.

Hoe reageert het Rekenhof op de repliek van de minister over de opname van REPowerEU in de BA light?

Van de minister wil hij weten of de oefening van het Rekenhof om de ruitwerking transparanter te maken in de toekomst door de regering opgenomen kan worden.

Ziet de minister tot slot evoluties in de genoemde dossiers waarover discussie bestaat met de federale overheid die mogen doen hopen op een uitweg? Waarom blijft met name een regeling uit voor het RIZIV-kaslek, waarover niet eens discussie bestaat?

3.2. Tussenkost van Anke Van dermeersch

Anke Van dermeersch ontving de parlementaire documenten zoals de algemene toelichting pas op 22 mei. Dat is na de decretale termijn van 21 mei. Ze dringt erop aan dat de begrotingsdocumenten tijdig worden ingediend.

Wat betreft het Europees begrotingskader merkt het Rekenhof terecht op dat bij indiening van het Belgisch Stabiliteitsprogramma 2023–2026 het advies van de

Hoge Raad van Financiën niet werd gevolgd en dat een eigen traject voor de gezamenlijke overheid werd ingediend. De Europese Commissie heeft al herhaaldelijk opgemerkt dat er alleen akte genomen wordt van het vastgelegde traject, dat daardoor slechts een indicatieve waarde heeft. Het gevolg is dat Vlaanderen zijn eigen traject volgt en geen enkele garantie heeft dat het niet mee voorwerp zal zijn van een eventuele buitensporig tekortprocedure. Dat het Rekenhof ook opmerkt dat de Europese Commissie op 24 mei 2023 vaststelde dat België niet voldeed aan de criteria van tekort (maximaal 3 procent bbp) en schuld (maximaal 60 procent bbp), en dat er ook geen indicaties waren van een evolutie naar die criteria, vindt haar fractie verontrustend.

Voor het opvangen van de gevolgen van de Brexit werd door de EU beslist tot een Brexitfonds met 5,4 miljard euro aan middelen. Daarvan komt 386,5 miljoen euro naar België, waarvan 244,1 miljoen euro voor Vlaanderen. Op dat budget is er een niet gebruikt saldo van 100,8 miljoen euro.

Voor de REPowerEU-middelen werd op het Overlegcomité van 15 maart 2023 beslist om de Belgische verdeling te doen op de verdeelsleutel van de faciliteit voor herstel en veerkracht, die zeer nadelig is voor Vlaanderen met 38,06 procent, hoewel die goed is voor ongeveer 60 procent van de Belgische bevolking en de Vlamingen 70 procent van de belastingen betalen.

Wat de uitgaven betreft, merkt het Rekenhof op dat in 1251,8 miljoen euro aan bijkomend vastleggingskrediet werd voorzien en in 227,716 miljoen euro aan bijkomend vereffeningskrediet. Dat is correct, maar dient wel aangevuld te worden. Het laatstgenoemde bedrag is de som van twee bewegingen. Eerst zijn er minder uitgaven van 523 miljoen euro door de indexatie, die later plaatsvindt dan geraamd in de begrotingsopmaak 2023 dankzij de vertragende inflatie. Daartegenover staan voor 750,808 miljoen euro bijkomende uitgaven, wat tot het saldo leidt van 227,716 miljoen euro aan bijkomende uitgaven voor VEK.

In echt ongewijzigd beleid hadden die bijkomende uitgaven moeten gecompenseerd worden, wat echter maar ten dele is gebeurd. Op dat vlak loopt het dus fout, concludeert het lid. Er zijn bijkomende vereffeningskredieten voor 750 miljoen euro, wat volgens haar de toename van het tekort verklaart. Dat bedrag aan bijkomend VEK is de afgeleide van bijkomend VAK, dus bijkomende verbintenissen boven op die die al in de begrotingsopmaak 2023 waren opgenomen. Zo komt men aan 1,780 miljard euro. Dat is in belangrijke mate door Oosterweel (voor 949 miljoen VAK), maar die werken waren voorzienbaar en had men dus kunnen compenseren. Dat buiten de begroting houden voor het saldo tegenover de evenwichtsdoelstelling, is geen oplossing want in het vorderingensaldo komt de financiering ervan toch weer boven.

Het Rekenhof schrijft in zijn rapport dat er door dat bijkomend VAK van 1,251 miljard euro ook voor 1,251 miljard euro aan bijkomende beleidsruimte is, maar eigenlijk bedraagt die laatste 1,780 miljard euro, besluit het lid.

Bij de transparantie van de begroting is een belangrijk aandachtspunt de problematiek van de overdrachtsbepalingen en de ruitwerking. Meestal wordt daar licht overgegaan, in weerwil van het feit dat het een afwijking is van de begrotingsregels, met name die van de annaliteit van de begroting. Door een budgettaire bepaling wordt voorzien in een afwijking, met name de overdracht van bepaalde kredieten of kredietsoorten, die echter niet goed wordt verduidelijkt in de algemene toelichting. Op die manier krijgt de commissie geen volledig zicht op de reële beleidsruimte van een minister of beleidsdomein. Het verzoek van het Rekenhof om transparanter te rapporteren over de ruitwerking, vindt haar fractie dan ook terecht.

Een ander probleem wordt gevormd door de onverdeelde ontvangsten en uitgaven. Dat zijn immers posten waarvoor samenwerkingsakkoorden noodzakelijk zijn. Ze noemt de kunststofbijdrage, de uitgaven voor vaccinatie, de 5G-licenties, de emissiehandel en de terugvordering van onterechte inhoudingen door het RIZIV. Dat laatste is goed voor het aanzienlijke bedrag van 489,4 miljoen euro. Het lid werpt de vraag op of de Belgische structuur nog werkt. Haar partij is alvast voorstander van de opheffing ervan.

De geconsolideerde schuld groeit aan met 5,064 miljard euro tot 41,529 miljard euro, wat neerkomt op een stijging van 13,9 procent. De stijging is weliswaar minder groot dan bij de BO2023 werd geraamd (44,7 miljard euro), maar blijft aanzienlijk. De grootste stijging van de geconsolideerde schuld komt van de directe schuld die stijgt met 5,8 miljard euro. Het Rekenhof stelt vast dat met een schuld van 68,2 procent de Vlaamse schuldnorm overschreden is. Dat is dan nog zonder de ziekenhuisschuld. De financiering van de ziekenhuizen moet immers als ontvangsten worden verrekend en dus moet volgens haar ook de schuld opgenomen worden. Een dergelijke correcte berekening zou de schuldverhouding op 73,1 procent brengen.

Wat betreft de rente-uitgaven merkt het Rekenhof op dat die stijgen met 70,9 miljoen euro tot 472,1 miljoen euro in de BA2023. Het hof stelt terecht dat meer info moet worden verstrekt over hoe de berekening is gemaakt, gelet op het belang van de wijziging van de raming. Die heeft zij inderdaad onvoldoende gekregen en ze is het dan ook eens met de stelling van het Rekenhof. Zij wil weten of het niet in staat is tot een onderzoek van de renteontwikkeling op Vlaams niveau, mee gelet op het toenemende beslag van die kosten op de vrije beleidsruimte.

Bij de onderbenutting merkt het Rekenhof op dat het er voorstander van is om altijd de betrokken kredieten aan te passen als er, zoals bij onderbenutting, zekerheid is dat een bepaald beleid niet (volledig) zal worden uitgevoerd. Het lid vindt dat een terecht opmerking want de onderbenutting geeft aan dat bepaalde kredieten te ruim worden ingeschat. Het verdient aanbeveling de kredieten nauwer te laten aansluiten bij de reële behoeften.

Wat de analyse van de ontvangsten betreft, werd voor de financieringen door de BFW vastgesteld dat die in de BA met 326,3 miljoen euro afnemen ten gevolge van de afnemende inflatie. Interessant vindt ze de becijfering van een nog lagere inflatie. Het Federaal Planbureau raamde dat die verder zou vertragen naar 3,9 procent op jaarbasis, wat zou leiden tot een vermindering van de ontvangsten met 189,6 miljoen euro. Volgens het lid moet daarmee rekening gehouden worden in de toekomst.

Bij de uitgaven stelt ze een belangrijke wijziging vast bij Mobiliteit en Openbare Werken met bijkomende kredieten voor Oosterweel/Lantis voor 949,3 miljoen euro en 93,6 miljoen euro voor de PFAS-gerelateerde kosten. Het Rekenhof merkt op dat de bijkomende kosten voor Lantis alleen betrekking hebben op aanpassingen aan het prijspeil tot eind 2021 en dat de prijsstijgingen voor 2022, 2023 en volgende jaren niet verwerkt zijn. Het lid wil die ernstige verdoken kosten en bijkomende kredietbehoefte aanstippen en pleit voor een betere inschatting in de toekomst.

Het Rekenhof merkt daarbij ook op dat de kosten volgens vroegere budgettaire afspraken ten laste zouden komen van het Vlaamse Gewest met financiering vanuit de algemene middelen. Door de klaarblijkelijke integratie van de middelen in het financieel model van Lantis verschuiven de lasten naar de tunnelgebruikers in de vorm van tolheffingen in de exploitatiefase tussen 2030 en 2080. Het lid vraagt in hoeverre de doorschuiving realistisch is. Zij wijst erop dat de Tolrichtlijn van de EU oplegt dat er een gewogen gemiddelde infrastructuurheffing dient te zijn, met een

billijke verdeling tussen personen- en vrachtvervoer. Het hof merkte in zijn rapportering over het Toekomstverbond op dat de huidige toltarieven uitgaan van een verdeling van ongeveer 80 procent voor het vrachtverkeer en 18 procent voor personenvervoer, wat het volgens haar moeilijk maakt om zoveel door te schuiven naar de tolheffing. Die werd ook al met 22,5 procent opgetrokken. Het lid vraagt zich dan ook af hoe de terugbetalingscapaciteit van het project gevrijwaard kan blijven. Zij herinnert daarbij aan de opmerking van het Rekenhof over het Toekomstverbond dat de verwachte cumulatieve verliezen van Lantis in de tweede helft van 2035 groter worden dan het maatschappelijke kapitaal, waardoor het eigen vermogen negatief zou worden. Het lid bepleit dan ook een serieuze evaluatie.

Vervolgens formuleert ze nog een aantal vragen aan het adres van het Rekenhof. De eerste daarvan betreft het macrobudgettaire aspect. Het Rekenhof merkt op dat de laatste ramingen van het Federaal Planbureau uitgaan van een vertrapte inflatie tot 3,9 procent. Daarbij merkt het hof op dat dit een impact heeft van een vermindering van 189,6 miljoen euro bij de ontvangsten via de Bijzondere Financieringswet, maar ook een positief effect van 51,9 miljoen euro door latere indexeringen. Kan, bij ongewijzigd beleid, het Rekenhof bevestigen dat het ESR-vorderingensaldo in die hypothese van vertragende inflatie met 138,2 miljoen euro op negatieve wijze zal toenemen?

Verder verwijst het hof in zijn rapport naar het Europese begrotingskader, en merkt het daarbij op dat de Europese Commissie al herhaaldelijk heeft opgemerkt dat de overheden van entiteit II alleen akte hebben genomen van het Stabiliteitsprogramma, waardoor dat niet bindend is. Als dat gekoppeld wordt aan de op 24 mei 2023 door de Europese Commissie gepubliceerde landenrapporten, waarin België en Bulgarije de slechtste leerlingen van de klas blijken, die een buitensporig tekortprocedure zullen moeten ondergaan, rijst de vraag hoe Vlaanderen moet inspelen op die evolutie. Het hof beveelt daarom aan om de uitgavennormering te implementeren. De vraag is hoe het die implementatie ziet en de concrete gevolgen ervan. Kan er bijvoorbeeld een spaarkoers zijn?

Haar volgende vraag gaat over de transparantie van de begroting. Het Rekenhof merkt op dat de aangepaste begroting in 1251,8 miljoen euro aan bijkomend vastleggingskrediet voorziet en in 227,7 miljoen euro aan bijkomend vereffeningskrediet. Is het hof het eens met haar eerder beschreven herberekening van de bijkomende beleidsruimte op 1,78 miljard euro, en dus dat er geen sprake is van zuinig bestuur maar wel van een maximalisatie van de uitgaven?

Het Rekenhof merkt verder terecht op dat de Vlaamse overheid zowel haar schuldnorm van een maximale schuld van 65 procent van de lopende ontvangsten, als de doelstelling van de positieve netto actiefwaarde niet haalt. De schuld belooft volgens het hof 68,2 procent, maar volgens het lid is de ratio zoals gezegd hoger. Waarom is het hof het ermee eens om de schulden voor ziekenhuisinfrastructuur buiten de normering te houden, terwijl ze toch reëel zijn?

Over de rentekosten toont het hof zich eens te meer bezorgd. Zij lopen verder op met 70,9 miljoen euro tot 472 miljoen euro. Door de oplopende rente is de raming uit de meerjarenraming van vorig jaar al achterhaald. Heeft het hof een prognose over de oplopende rentekosten tot 2027 of kan het een dergelijke prognose opstellen? Zij zorgen er immers voor dat reguliere uitgaven worden weggeduwd uit het begrotingsnest. Het lid pleit ervoor om dat koekoekseffect in het oog te houden.

Het Rekenhof merkt op dat het er voorstander van is om de betrokken kredieten van onderbenutting aan te passen. Maar acht het de visie verdedigbaar om de kredieten met 2 procent te verminderen? Het onderbenuttingspercentage bedraagt

nu immers 2,41 procent. Op die manier kan het vorderingentekort gedrukt worden en de begroting nauwer aansluiten bij de reële uitgaven.

Haar laatste vraag gaat over Oosterweel. Het hof stelde in zijn laatste rapportering over het Toekomstverbond van 27 maart 2023 dat er over de tolheffingen wel zeer optimistisch wordt geredeneerd, waarbij wordt uitgegaan van zeer hoge prognoses en geen acht wordt geslagen op de Europese Tolrichtlijn, die een gewogen infrastructuurheffing vereist, terwijl de verhouding nu zeer scheef zit met 80 procent vrachtverkeer. Het lid ziet een verdere verschuiving van financiering uit de algemene middelen naar tolheffingen. Acht het hof dergelijke verschuiving nog haalbaar gelet op zijn bevindingen in het genoemde rapport van 27 maart? Als dat niet het geval is, zoals het lid zelf oordeelt, is er dan niet een verdoken debudgettering aan de hand waarbij uitgaven uit de begroting worden geschoven, maar wetende dat die op latere datum terugkomen?

3.3. Tussenkost van Maurits Vande Reyde

Maurits Vande Reyde stelt vast dat de stijging van 170 miljoen euro bij de gewestelijke belastingen grotendeels te wijten is aan het indexeringseffect. Moet niet ook voor de vermindering van inkomsten, bijvoorbeeld door de aanpassing van de tariefschalen in de erfbelasting, gestreefd worden naar een systeem dat op lange termijn duurzaam is?

Verder verzoekt hij om een overzicht van de rente-uitgaven bij de rechtspersonen, om het totaal te kunnen maken met de rente-uitgaven op de directe schuld. Op langere termijn nemen zij immers heel wat beleidsruimte in beslag. Het zou goed zijn om daar een zicht op te hebben op langere termijn in het licht van de volgende begrotingsopmaak.

3.4. Tussenkost van Björn Rzoska

Voor *Björn Rzoska* is het duidelijk dat Vlaanderen mee op de strafbank zal worden gezet omdat Europa nu eenmaal alleen oordeelt over het tekort van de nv België. De verschillende entiteiten doen op dit moment niets anders dan akte nemen van elkaars begrotingstraject, zonder dat iemand zich tot iets verbindt. Misschien is een dergelijke vastlegging juist nodig als Vlaanderen werkelijk de andere entiteiten wil inspireren met zijn begrotingsbeleid. Dan heeft Vlaanderen ook een stem. Akte nemen is natuurlijk gemakkelijker, maar dat is het ook voor de anderen. Op die manier gaan allen samen in de richting van een probleem. Wat vindt men van zijn suggestie om de strafbank te vermijden?

Hij erkent dat wat voorligt past binnen de afspraken over de BA light. Er zijn wel opmerkingen van het Rekenhof die elk jaar blijven terugkeren, zoals die over Oosterweel. Zo worden de nieuwe verbintenissen niet in de algemene uitgavenbegroting opgenomen, hoewel de VCO daartoe verplicht. Waarom volgt de Vlaamse Regering de VCO niet?

Ook over relance en Vlaamse Veerkracht herhaalt het Rekenhof terecht een eerdere opmerking. Alles wat Vlaanderen zelf financiert, moet binnen de begrotingsdoelstelling gehouden worden. Toch doet men dat niet, hoewel in sommige projecten zelfs regulier beleid terugkomt. Ook hier roept hij de vraag op waarom.

De robuustheid van het terugverdieneffect van het tolmodel bij Oosterweel is zorgwekkend, zeker als men ziet in welke mate de kosten oplopen, zoals het Rekenhof laat zien in zowel voorliggend verslag als de laatste voortgangsrapportage. Wordt het niet nog een keer tijd voor een nieuwe stresstest?

Verder stelt hij met het Rekenhof vast dat de uitgaven in het kader van Oosterweel automatisch worden geïndexeerd, terwijl dat in andere investeringsprojecten vaak niet het geval is. Implicatie is de vermindering van de beleidsruimte voor nieuwe investeringen, waarvan een gedeelte immers wordt ingenomen door de normale prijsevolutie.

In de prognose van het Rekenhof over de erfbelasting moet de raming naar beneden worden bijgesteld, terwijl in de voorliggende begrotingsaanpassing het omgekeerde gebeurt. Het lid vraagt uitleg.

De rente op de leningsmachtiging voor de Mijn VerbouwLening (die met 300 miljoen euro tot 1 miljard euro wordt opgetrokken), die zoals afgesproken verhoogd werd, wordt aangerekend op het Energiefonds. De details daarvan zijn echter niet bij dat laatste te vinden. Ook daarover vraagt hij nadere uitleg.

3.5. Tussenkost van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt wil weten of de 'BA light'-procedure, die toch een radicale verandering betekent ten opzichte van vroeger, nog een bron van discussie vormt binnen de regering. Zijn er nog regeringsleden die aanpassingen blijven voorstellen of is iedereen mee met de nieuwe aanpak?

Hoe kijkt wat Oosterweel betreft, het Rekenhof aan tegen de mogelijke impact van de tolheffing? Bestaat er bij de minister interesse om het model grondig tegen het licht te houden, gezien de stijgende kosten?

Is volgens het Rekenhof en de minister de stijging van de kosten voor bouwmaterialen consequent verwerkt in de hele begroting, dus ook voor de scholenbouw of sociale woningbouw? Van de minister wil hij bijkomend weten waarom de indexering bij sommige uitgaven gemakkelijker wordt toegekend dan bij andere die maatschappelijk evenzeer belangrijk zijn.

3.6. Tussenkost van Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy las in het verslag dat het Rekenhof een vergelijking maakte van de geraamde en de gerealiseerde procentuele onderbenutting in de voorbije jaren. Er blijkt een – toenemend – probleem te zijn met de inschatting, wat consequenties heeft voor begroting en beleidskeuzes. Worden daar lessen uit getrokken? Komt er in de toekomst een andere aanpak?

Verder stelt hij vast dat Oosterweel een budgettair zorgenkind aan het worden is. De verhoging van de leningsmachtiging belooft 2 miljard euro, maar wordt niet opgenomen in de begroting op grond van het terugverdienmodel van de tolheffing. Het Rekenhof stelt vragen bij de robuustheid van dat financiële model. Het lid stelde in de commissie Mobiliteit en Openbare Werken al voor om een plan op te stellen tegen de ontsporing van de kosten en om die laatste weer onder controle te krijgen. Komt dat er?

In welke mate is de toename van de inkomsten uit de erfbelasting te wijten aan meer overlijdens dan wel hogere erfenissen, of ligt die in essentie aan de niet-indexering van de belastingschalen?

In welke mate worden de rentelasten voor Oosterweel, ten belope van 8,130 miljard euro, mogelijk verhoogd met 4,692 miljard euro, meegenomen in toekomstige meerjarenramingen van de schuld?

3.7. Repliek van Lieven Tydgat, eerste auditeur-revisor Rekenhof

Lieven Tydgat antwoordt dat het Rekenhof had verwacht dat REPowerEU zou worden gekoppeld aan het relanceplan, waarvoor immers oorspronkelijk 4,3 miljard euro aan middelen was voorzien, waarvan een belangrijk gedeelte gefinancierd via Europese RRF-subsidies, die evenwel op een bepaald ogenblik aanzienlijk zijn gereduceerd. De nieuwe subsidie via REPowerEU zou daarvoor in de plaats komen, specifiek voor energieprojecten en -maatregelen, waarvoor dan het relanceplan natuurlijk moest worden aangepast. Van die aanpassing en die van het Belgisch plan heeft het Rekenhof echter nog geen definitieve versie gezien. Het kan op dit moment dan ook moeilijk inschatten of het gaat om nieuwe, bijkomende projecten dan wel om een voortzetting en (gedeeltelijke) herfinanciering van de bestaande projecten binnen het relanceplan. Vandaar de opmerking ter zake van het Rekenhof.

Op de vraag of het bijkomend krediet 1,7 dan wel of 1,2 miljard euro belooft, antwoordt hij dat het eerste bedrag correct is. Het gaat echter niet allemaal om nieuw beleid, maar is voor een deel ook het gevolg van de toepassing van openenderegelingen en dergelijke, of van inflatiecorrecties. De twee belangrijkste punten zijn REPowerEU en Oosterweel. De rest is vooral een zuivere toepassing van de principes van BA light.

De ziekenhuisfactuur komt voort uit engagementen die ooit zijn aangegaan door de federale overheid maar bij de zesde staatshervorming zijn overgekomen naar Vlaanderen. Zij zijn nog nooit meegenomen in de berekening voor de Vlaamse schuldnorm, en dat hoeft volgens het Rekenhof ook niet.

Een prognose van de rentekosten heeft het hof zelf nog niet gemaakt, al volgt het die evolutie wel op. In de meerjarenraming van de Vlaamse Regering wordt ook telkens, op basis van de parameters van dat ogenblik, de doorrekening gemaakt voor de komende vijf jaar.

Of men bij onderbenutting de kredieten procentueel vermindert, dan wel kiest voor een algemene onderbenutting, blijft voor het vorderingensaldo hetzelfde. De eerste mogelijkheid biedt wel minder flexibiliteit op het niveau van de programma's.

Bij de vergelijkende berekening van de onderbenutting in het verslag, wijst de auditeur erop dat de berekeningswijze van het Rekenhof licht afwijkt van die van de administratie. Die van het hof is ruwer want gebeurt over alle uitgaven heen, terwijl de Vlaamse administratie er rekening mee houdt dat er verschillende soorten uitgaven zijn en daardoor verschillende onderbenuttingspercentages gebruikt en daardoor fijner is. Het Rekenhof vraagt de administratie wel om de becijfering consequent te houden, volgens een vaste manier, en stelt vast dat die werkwijze de laatste jaren wordt toegepast.

De trendanalyse in de erfbelasting door het Rekenhof is puur mathematisch gemaakt op basis van de resultaten uit het verleden. Er zijn geen aparte berekeningen gemaakt voor nieuwe maatregelen, zoals de afschaffing van het duolegaat. Op het eerste gezicht wijkt het resultaat serieus af van de prognose van de administratie. Voor de motivering van die laatste verwijst hij door naar de minister.

3.8. Repliek van raadsheer Jan Debucquoy

Raadsheer *Jan Debucquoy* legt uit, wat het versterkt Europees toezicht betreft, dat Vlaanderen een concreet traject heeft ontwikkeld naar een evenwicht in 2027-2028, als eerste van de gewesten en gemeenschappen. Hij onderstreept dat het enorm veel discipline en inspanningen zal vergen van de Vlaamse Gemeenschap.

Of daar nog iets bovenop komt, hangt af van de gestrengheid van Europa op het vlak van de schuldafbouw.

Verder wijst hij erop dat het Waalse Gewest ook inspanningen doet en een traject naar een begrotingsevenwicht heeft uitgetekend, dat evenwel veel trager gaat. Hun historische tekort is ook veel groter, het gewest zou het weten te halveren tegen 2027. De grootste problemen zitten bij de federale overheid (entiteit I), ook op lange termijn, omdat België er als enige Europese land niet in slaagt om zijn pensioenuitgaven naar beneden te krijgen, in tegenstelling tot andere slechte leerlingen als Frankrijk of Griekenland. Waarschijnlijk zal de Europese Commissie dan ook een extra inspanning vragen na 2024 op het vlak van de kosten van de vergrijzing.

Daarop gaat hij in op de vragen over Oosterweel. Wat de indexatie van de bouwkosten betreft, stelt het Rekenhof vast dat de beleidskredieten van MOW in 2023 niet worden geïndexeerd, waardoor in een periode van hoge inflatie de beleidsruimte van MOW wordt ingeperkt. Voor 2022 was er wel een bijkomend krediet toegewezen aan MOW en De Lijn voor de compensatie van de bouwkosten.

Het financieel model van Lantis 2023-2031 (waarin de financieringsbehoeften van Lantis worden ingeschat) houdt rekening met de hoge inflatie in 2021, maar niet met die in 2022 (10 procent) en 2023 (geraamd op 4 à 5 procent), want de jaarlijkse stijging van de bouwkosten blijft erin beperkt tot 2 procent. Het Rekenhof heeft dan ook serieuze twijfels of Lantis erin zal slagen om de stijging van de uitgaven binnen het financieel model te beheersen. 10 procent op een totale financieringsbehoefte van 6 tot 7 miljard euro, betekent immers 600 tot 700 miljoen euro extra.

De raadsheer stipt verder aan dat uitgaven waarin normaal zou worden voorzien in het budget van MOW worden verschoven naar het financieel model en verrekend in de tolheffing, die daardoor een verdoken belasting riskeert te worden. Bovendien heeft het Rekenhof twijfels over de raming van de ontvangsten daaruit, die nochtans cruciaal zijn om de leningen terug te betalen. Die terugbetaling verloopt initieel traag, waardoor de last bijna volledig op het einde zit. Zo zou het kapitaal in één jaar terugbetaald worden in 2080. Bovendien lopen daardoor de rentelasten enorm hoog op. Het Rekenhof vraagt daarom of de financiering niet slimmer gemaakt kan worden. Lantis zou daarvoor een beroep doen op externe consultants.

Doordat Lantis integraal deel uitmaakt van de consolidatiekring van de overheid, gaat het hier niet om een debudgettering. De uitgaven en ontvangsten ervan worden geïntegreerd in de berekening van het vorderingensaldo.

De keuze om bij een vastgestelde onderbenutting van 2 procent het volgende jaar de kredieten in verhouding aan te passen, is een opportuniteitsbeslissing, en daarover oordeelt het Rekenhof niet. Een onderbenuttingspercentage van 1 tot 2 procent is echter redelijk, verzekert de raadsheer. Er wordt ook al rekening mee gehouden in de berekening van het vorderingensaldo in de vorm van een voortschrijdend gemiddelde van de voorbije jaren, waardoor kleine jaarlijkse schommelingen worden uitgevlakt.

Voor de raming van de ontvangsten uit de erfbelasting suggereert het Rekenhof om de raming te verfijnen door rekening te houden met de historische reeks van het gemiddelde bedrag per sterfgeval. De suggestie om de belastingschalen te indexeren is een opportuniteitsvraag.

3.9. Repliek van minister Matthias Diependaele

Minister *Matthias Diependaele* antwoordt op vraag van Philippe Muyters dat data inzake de ruiterwerking nu al in de rekening 2022 staan. Er is al toegezegd om dat voortaan ook mee te geven bij de begrotingsopmaak vanaf 2024.

De discussie met de federale overheid over de facturen wordt occasioneel door deze of gene partij weer op gang gebracht, maar op dit moment ziet de minister haar niet beslecht raken, al blijft hij overtuigd dat de Vlaamse argumentatie correct is.

Hij weet niet waar het timingprobleem van Anke Van dermeersch vandaan komt, want de begrotingsdocumenten zijn wel degelijk op 12 mei bezorgd aan het Vlaams Parlement en onmiddellijk doorgestuurd naar het Rekenhof en de commissieleden.

De minister verheelt niet dat de schuldgroei ook voor hem een bezorgdheid blijft. De schuld moet strak in de gaten gehouden worden. Hij is wel minder groot dan verwacht, waardoor men iets later dan verwacht over de 65 procent gaat. De rente-uitgaven zijn hoger dan verwacht door de rente-evolutie.

Het beheer van de onderbenutting is volgens de minister gepast en zij wordt zeer accuraat opgevolgd. Het bij het begin van de zittingsperiode vastgelegde forfaitaire onderbenuttingspercentage is ook gehaald.

Wat de inflatie betreft legt hij eens te meer uit dat de regering niet anders kan dan de cijfers van het Federaal Planbureau te gebruiken. De boekhouding zou niet meer kloppen als Vlaanderen andere hanteerde dan de federale overheid. Voorzichtigheid is een kwestie van gezond verstand.

De meeste rechtspersonen lenen bij de Vlaamse overheid en betalen hun rente dan ook aan de Vlaamse overheid. Dat optellen bij de rente die de overheid zelf betaalt, zou dubbelop zijn, zegt hij aan Maurits Vande Reyde.

Wat het overleg met de andere entiteiten betreft (een vraag van Björn Rzoska), herinnert hij eraan dat Vlaanderen sinds het eerste verzoek aan zijn adres om extra overschotten te boeken (ten tijde van de regering-Peeters), altijd heeft geweigerd om dat te doen, want daarmee zou het Vlaams geïnd belastinggeld niet omzetten in Vlaams beleid. Verder verzekert hij dat hij op elk moment bereid is met de andere entiteiten rond de tafel te gaan zitten, wat met de gemeenschappen en gewesten overigens geregeld gebeurt, maar hij merkt bij hen weinig enthousiasme in de strijd tegen begrotingstekorten. Hij betwijfelt niet dat er bij zijn van goede wil, maar in de huidige context lukt het niet altijd, wat hij betreurt omdat het een risico vormt. Tegelijk blijft hij uitgaan van het principe dat Vlaanderen alvast zijn best doet om zijn eigen boekhouding op orde te houden en in de richting van een evenwicht te gaan. Zelf overschotten boeken om anderen te helpen, zou ook ingaan tegen de responsabilisering, waarin hij sterk gelooft. De vraag is ook wat de Federale Regering gaat doen met de fiscale hervorming. Zoals het er nu uitziet, worden alle lasten doorgeschoven naar de deelstaten, wat voor de andere gemeenschappen en gewesten een nog veel zwaardere uitdaging dreigt te worden dan voor Vlaanderen, waarschuwt hij.

De minister heeft begrip voor het pleidooi van Björn Rzoska om het gedeelte van de relance dat Vlaanderen zelf financiert, onder te brengen in de berekening van de begrotingsdoelstelling. Hier gaat het echter om eenmalige uitgaven voor projecten. Door ze op te nemen in de reguliere begroting loopt men bovendien het risico dat ze als recurrent beleid worden ervaren.

Hij spreekt tegen dat voor Oosterweel de middelen geïndexeerd worden en elders niet. Om te beginnen is er slechts geïndexeerd tot januari 2022. Nog niet alles is dus meegenomen. Vanaf dan gaat het, zoals gezegd, om 2 procent per jaar. Dat dwingt Lantis ertoe de uitgaven te beheersen. Verder zijn ook bij MOW wel degelijk maatregelen genomen: 185 miljoen euro VAK en een deel VEK.

Of de lening voor Oosterweel wordt opgenomen in de boeken, wordt nog bekeken. Hoe dat precies wordt opgezet, valt nog af te wachten. Verder is het principe: zodra een contract is gesloten, neemt men het op en wordt het vastgelegd.

Voor de discussie over het tolmodel verwijst hij naar de bespreking in de gemengde commissie enige tijd geleden met het politiek stuurcomité, en naar minister Lydia Peeters. Het mobiliteitsmodel van Lantis is ook gevalideerd door externe consultants (Vlaamse universiteiten). Ongetwijfeld zijn er veel voorbeelden van publieke infrastructuurwerken die financieel ontspoord zijn door falend beheer. De kostenstijging bij Oosterweel ligt echter aan PFOS, de inflatie en de extra werken voor de leefbaarheidsprojecten. Die leefbaarheidswerken verdedigt hij wel degelijk maar met de waarschuwing dat ook daar de financiële mogelijkheden niet onbegrensd zijn. Wel moeten alle uitgaven voor Oosterweel in de gaten worden gehouden, besluit hij.

Wat de raming van de ontvangsten uit erfbelasting betreft, verwijst de minister naar de werkwijze die sinds een aantal jaar wordt gehanteerd. Die werkwijze werd ingevoerd op voorstel van professor Openbare Financiën Carine Smolders van de UGent die toen ook als kabinetschef Financiën en Begroting werkzaam was bij de ministers van Financiën en Begroting Turtelboom, Tommelein en Peeters in de vorige regeerperiode. De minister kan niet zomaar het verschil verklaren tussen het resultaat van het door de administratie gehanteerde model en het resultaat van de trendanalyse van het Rekenhof. Dat vereist verdere analyse. Minister Matthias Diependaele stipt aan dat sommige maatregelen in de trendanalyse van het Rekenhof niet zijn opgenomen en dat men vier maanden heeft voor de aangifte van de successie en dat erna nog zes à acht maanden verlopen voor de behandeling door VLABEL is afgerond. Op basis van de resultaten van de cijfers van de eerste maanden van 2023 blijkt dat de ontvangsten van de erfbelasting 9 procent hoger liggen dan vorig jaar, terwijl met een stijging van 6,5 procent was rekening gehouden. De minister toont zich bereid om de administratie de gehanteerde berekeningswijze te laten toelichten aan de commissieleden.

Tot slot krijgt hij wekelijks de vraag voorgelegd door collega's in de regering of de boeken wel op orde moeten gehouden worden – wat hij hen niet kwalijk neemt, want er zijn noden in Vlaanderen – maar uiteindelijk heeft iedereen zich wel aan de afspraak over de BA licht gehouden.

De ziekenhuisfactuur wordt door het INR opgenomen in de interfederale schuld.

V. Bespreking op 13 juni 2023

Op 13 juni 2023 werden de volgende parlementaire documenten besproken:

- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1*);
- de algemene toelichting bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 17/1*);
- het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting over 2023 (*Parl.St. VI.Parl. 2022-23, nr. 20-A/1*).

1. Toelichting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Minister *Zuhail Demir* licht de begrotingsaanpassing toe voor haar bevoegdheden.

De begroting van het Agentschap Justitie en Handhaving wordt net zoals de begroting van andere entiteiten aangepast aan de evolutie van de index. Als gevolg daarvan stijgt het loonbudget met 1,7 miljoen euro en stijgen diverse subsidiebudgetten met in totaal 138.000 euro.

Zelf heeft ze verder nog volgende budgetneutrale verschuivingen doorgevoerd. Het agentschap heeft sinds de start al heel wat aan personeelsuitbreiding gedaan. De kredieten daarvoor werden telkens volledig ingeschreven onder het loonkrediet. Die kredieten omvatten echter ook budgetten voor de werkingskosten van de ambtenaren. In voorliggende begrotingsaanpassing wordt daarom 1.161.000 euro verschoven van het loonbudget naar het werkingsbudget.

De aanwerving van extra personeel maakt het mogelijk om de opdrachten van het agentschap in verband met gendergerelateerd geweld en de centra intrafamiliaal geweld verder uit te bouwen. In dat kader zal aan de commissie op een later tijdstip nog een ontwerp van decreet over de centra intrafamiliaal geweld voorgelegd worden. In afwachting daarvan heeft de minister wel al 1,5 miljoen euro van het loonbudget overgebracht naar het werkingsbudget, om bijvoorbeeld kinderpsychologen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling of liaisons bij de politie te subsidiëren.

Naast de genoemde budgetneutrale verschuivingen, werd ook in extra middelen voorzien. Zo is er de toename van het elektronisch toezicht. Medio mei waren al 2600 enkelbanden geplaatst. Dat kost geld en daarom is ook het budget gestegen, meer bepaald met 675.000 euro. Ook het budget voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden kent een aanzienlijke stijging van 3,2 miljoen euro.

Naast die budgettaire aanpassingen zal men merken dat artikel 59 van het uitgavendecreet BA2023 in de mogelijkheid voorziet om kredieten te herschikken naar het Facilitair Bedrijf voor de renovatie van justitiehuisen.

2. Bespreking

Er worden geen tussenkomsten gehouden bij de beleidsvelden Justitie en Handhaving.

VI. Bespreking op 20 juni 2023

1. Inleiding

Op dinsdag 20 juni 2023 besprak de commissie in aanwezigheid van minister Matthias Diependaele verder de volgende parlementaire documenten.

De begrotingsdecreten voor de begrotingsaanpassing 2023:

- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1);
- het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1);
- het ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, 1699 /1). De commissie besprak hoofdstuk 1. Algemeen, hoofdstuk 5. Vangnetbepaling ontbrekende CO₂-waarden volgens WLTP en hoofdstuk 6. Inwerkingtreding.

Toelichtingen bij de begroting:

- de algemene toelichting bij de aanpassing van de middelenbegroting en de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 17/1);

Het verslag van het Rekenhof over het onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 20-A/1).

Op 9 juni 2023 maakte de Vlaamse Regering aan de parlamentsvoorzitter zijn replieken bekend bij dit verslag. Ze zijn opgenomen in de bijlage 5 op de [dossierpagina](#) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

Ook diende de Vlaamse Regering amendement nr. 2 en 3 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/4 en 5) in op het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023.

2. Akteneming van de krachtlijnen van de verslagen van de verschillende bevoegde commissies (*Regl.* VI.Parl., artikel 66, 2)

Er wordt verwezen naar de beslissing van het Uitgebreid Bureau van 22 mei 2023 onder punt I.2 van dit verslag.

De commissies die naast deze commissie over de begrotingsaanpassing hebben vergaderd zijn:

- de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media;
- de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed;
- de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie;
- de Commissie voor Onderwijs.

Deze commissie heeft op 30 mei 2023 beslist geen adviezen bij de bevoegde vakcommissies in te winnen. De commissie neemt akte van de van de beknopte verslagen van de verschillende bevoegde commissies (*Regl.* VI.Parl., artikel 66, 2). De volledige verslagen zijn terug te vinden onder *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/3-A t.e.m. D.

3. Voortzetting van de bespreking, artikelsgewijze besprekingen en stemmingen

- 3.1. Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1)

Bij dit ontwerp van decreet worden geen amendementen ingediend.

Het ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 18/1) wordt ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

- 3.2. Ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1)

De amendementen op het uitgavendecreet zijn opgenomen in de parlementaire documenten *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/2, 4 en 5).

3.2.1. Rente-uitgaven

Maurits Vande Reyde verwijst naar eerdere momenten in deze bespreking waarbij de evolutie van de rente-uitgaven op de begroting 2023 en de volgende begrotingsjaren aan de orde waren. Het Rekenhof gaf aan dat de rente-uitgaven bij de begrotingsaanpassing 2023 stijgen met 70,9 miljoen euro. De spreker vraagt of dat wil zeggen dat voor de begrotingsjaren 2024 en later, ook een gelijkaardige verhoging mag worden verwacht of is dat alleen van toepassing voor 2023?

Tijdens de schriftelijke procedure bij de BA2023 peilde de Open Vld-fractie immers naar de evolutie van de rente-uitgaven tot en met het begrotingsjaar 2027. De minister antwoordde schriftelijk: "Er zijn nog geen actuele renteprognoses beschikbaar voor de komende jaren, deze zullen opgemaakt worden bij de begrotingsopmaak 2024 op basis van de meest actuele rentevoorzichten van dat moment" (zie bijlage 3, p. 11).

Het lid verwijst voor zijn vraag naar het recente commentaar in een tweet van de minister op de federale rente-uitgaven.

Verder peilt *Maurits Vande Reyde* naar het functioneren van het recent opgerichte schuldcomité.

Minister *Matthias Diependaele* antwoordt dat de 74 miljoen euro extra rente-uitgaven in 2023 doorlopen voor zover de leningen waarop ze betrekking hebben de komende jaren niet geheel of gedeeltelijk worden afgelost. Daarbovenop komen uiteraard de rente-uitgaven van nieuwe leningen en de impact van de herfinanciering van bestaande leningen aan hogere rentetarieven. Er zal dus een effect zijn op het totale bedrag aan rente-uitgaven voor de komende jaren.

Het schuldcomité is aan de slag en de minister suggereert dat in de nabije toekomst het schuldcomité aan de commissieleden een toelichting verstrekt over welke leidraden het gebruikt in een onzekere wereld.

3.2.2. *Artikelsgewijze bespreking*

Artikel 1

Op artikel 1 werd amendement nr. 1 van Elisabeth Meuleman en Johan Danen ingediend dat tot doel heeft om het vastleggings- en van het vereffeningskrediet van het begrotingsprogramma FD Kleuter- en leerplichtonderwijs met 5.422.000 euro te verhogen

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 8 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Artikel 1 wordt ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

Artikel 2 tot en met 11

Artikel 2 tot en met 11 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

Artikel 12

Amendement nr. 2 van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/4) wordt aangenomen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

Het aldus gewijzigd artikel 12 wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

Artikel 13 tot en met 66

Artikel 13 tot en met 66 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

Artikel 67

Amendement nr. 3 van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/5) wordt aangenomen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen. Dit amendement vervangt artikel 67.

Artikel 68 tot en met 69

Artikel 68 en 69 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

3.2.3. *Eindstemming*

Het gewijzigde ontwerp van decreet houdende aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19-A/1) wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

3.3. Ontwerp van programmadecreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begrotingsaanpassing 2023 (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, 1699/1).

De commissie besprak hoofdstuk 1. Algemeen, hoofdstuk 5. Vangnetbepaling ontbrekende CO₂-waarden volgens WLTP en hoofdstuk 6. Inwerkingtreding

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1

Artikel 1 wordt ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Hoofdstuk 5. Vangnetbepaling ontbrekende CO₂-waarden volgens WLTP

Artikel 35 en 36 worden ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Hoofdstuk 6. Inwerkingtreding

Artikel 37 wat betreft de inwerkingtreding van artikel 35 en 36, wordt ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen tegen 2 bij 2 onthoudingen.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Philippe MUYTERS
Arnout COEL,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BAM	Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel
BAR	Brexit Adjustment Reserve
bbp	bruto binnenlands product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BO	begrotingsopmaak
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
Lantis	Leefbaar Antwerpen door Innovatie en Samenwerken
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonzuur
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RRF	Recovery and Resilience Facility
UGent	Universiteit Gent
VAK	vastleggingskrediet
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VEK	vereffeningskrediet
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
WLTP	Worldwide Harmonized Light Vehicles Test Procedure